

La Consciència col·lectiva

- **Creences** i valors compartits (conscients de ser compartits)
- **Normes** morals i socials, la religió i les ideologies polítiques.

Elster diu que té poc a dir de l'emergència de les normes socials perquè és molt difícil. Tampoc té gaire a dir sobre la substància de les creences socials perquè varien molt en l'espai i el temps. En canvi els mecanismes de emergència, propagació, canvi i col·lapse de les creences són més estables.

Com operen les normes socials

- “ Sempre vesteixo de negre a la sortida del sol” (racionalitat instrumental: circulació de l'aire entre el cos i els vestits)
- “Sempre vesteixo de negre quan vaig a un funeral” (norma social)

En el segons cas, les causes pròximes són conegudes. **L'origen últim i la seva funció (si alguna)** continuen controvertides.

Hi ha normes condicionals i normes que no ho són: “Si fas això, fes allò”. “ No facis això”.

Algunes normes socials tenen conseqüències negatives: En alguns grups el que fa un suggeriment l'ha de tirar endavant i això evita que es proposi.

L'eficàcia de les normes socials deriva de les **sancions informals** que poden ser el càstig directe (cremar la collita al que no coopera) o l'ostracisme. La xafarderies difonen la violació de les normes i per tan fan que augmenti la gent que desconfia del que no les respecte.

L'ostracisme és el principal càstig, tot i que a vegades hi ha càstigs directes amb costos pels que els posen en pràctica. Això lliga amb la importància de les **emocions** de vergonya i menyspreu.

Què motiva a les sancions directes? Sancionar directament vol dir intencionalment, la qual cosa va més enllà la senzilla desaprovació espontània que provoca **vergonya**. La sanció directa pot ser arriscada perquè provoca còlera en el que no respecta les normes amb possibles conseqüències negatives (**revenge**). Per què la gent ho fa?

- Els que no castiguen s'arrisquen a ser castigats. En una societat amb normes de venjança fortes pot ser que una persona que no castigui als que no castiguen els que violen les normes sigui castigat.
- Una explicació més parsimoniosa: el que viola les normes activa una reacció espontània de **menyspreu** que a vegades es converteix en **còlera** per la borrosa separació entre les normes socials i les morals.

*(Elster no fa cap referència explícita a l'aportació de Gintis, Bowles, Boyd, Richerson a la **reciprocitat forta** perquè no gosa compartir l'origen evolutiu de les normes socials de la mateixa manera que és molt poc amant de qualsevol explicació funcionalista. Aquest és un tema interessant per pensar i discutir).*

Les normes que no són “socials”

- **Normes morals:** Sense necessitat de la presència de altres persones. Incondicionals, impulsives (l'altruisme amb el necessitat. La quantitat si que pot tenir en compte el que els altres farien). Kantisme quotidià (fes allò que si tothom ho fes seria millor per tots. Sentiment de justícia)
- **Quasi normes morals:** Condicionals, reactives.: Ull per ull, dent per dent. Reacció a la injustícia. Quan l'agent té en compte el que els altres farien en aquella situació (*reciprocitat feble*). Les normes socials, en canvi, es posen en marxa quan hi ha la presència dels altres.
- **Normes legals:** Quan hi ha un cos socials especialitzat que castiga als que les violen,
- **Convencions:** es reforcen a través de l'auto interès de l'agent sense accions per part dels altres. (el costum de triar la mateixa cadira en una sala de reunions i el sentiment negatiu si un altre persona te la pren).
- **Convencions constitucionals:** Sense reforç legal tot i que els jutges les poden tenir en compte al prendre decisions. Es reforcen per la por als càstigs polítics. Es poden considerar com jocs auto interessats repetits, com el costums de no fer públics els documents dels antecessors polítics fins al cap d'uns anys per la conveniència de que també es faci això mateix amb els documents del que ocupa el càrrec quan plegui.

Normes i externalitats

Hi ha normes contra aquells que imposen externalitats negatives als altres (embrutar la via pública etc.) Acostumen a ser socialment útils en el sentit que fan que tothom estigui millor. Aquestes normes emergeixen quan els percep clarament que són d'interès públic, però no es generalitzen si no és amb una norma legal. És dubtós que aconseguixin imposar-se si no hi ha una autoritat reguladora. En tot cas és més fàcil en grups petits, quan beneficia al conjunt per exemple dels treballadors. És difícil que emergeixin normes contra els aprofitats en situacions de tragèdia dels béns comuns.

Normes i conformitat

En societats petites sovint hi ha una norma que s'expressa amb la màxima "no vulguis semblar més que els altres". Aquesta norma social pot tenir conseqüències negatives com ara limitar l'exercici del talent dels que en tenen més.

Codis d'honor

Normes socials de venjança en situacions de conflicte manifest. Aquestes normes regulen què i com cal fer en una situació d'aquestes i el que els hi passa els que no segueixen les normes.

El segle XIX hi havia quatre situacions que demanaven venjança: a) Quan una dona havia estat deshonorada. b) Quan s'havia trencat un compromís. c) Quan un parent havia estat assassinat. d) Quan un fals testimoni en un tribunal produïa la condemna d'un parent.

Fan els codis d'honor una funció? Si la fan, **es pot considerar que la funció és l'explicació?** Per Elster té mes raó l'afirmació de Montaigne "<els codis d'honor> encenen més focs que n'apaguen".

Dues explicacions funcionals:

- En societats sense una autoritat controladora pròxima els codis d'honor regulen la situació. (*castigant els aprofitats a partir dels mecanismes de descoberta de Trivers i de càstig de Gintis i cia.*)
- Quan l'aristocràcia no participava en guerres feia que emergissin aquestes normes per mantenir el seu esperit guerrer.

Per Elster aquestes explicacions no són convinents tot i que no en pot oferir de millors.

Normes d'etiqueta

Maneres de vestir, de menjar, de guardar la distància corporal (*com un mal educat universitari català va fer amb una professora anglesa i no va tenir per suïcidar-se*).

L'explicació funcional: La norma emergeix perquè l'elit necessita que els de sota no puguin traspasar determinats límits. També és difícil pels estudiants de classe mitjana ser confosos amb la classe obrera i ningú suggereix en aquest cas una explicació funcional.

Normes que regulen l'ús dels diners

Ex: no cobrar els favors als veïns, comprar un lloc en una cua d'autobús o del metge.

Normes sobre el consum d'alcohol: Les normes laiques sovint impulsen el consum d'alcohol de manera moderada i en altres societats l'excés en determinades circumstàncies (*també ara en determinats ambients*).

Normes en relació a les propines

Costen d'explicar perquè sovint ni tan sols hi ha una interacció llarga entre els agents i els receptors.

L'explicació funcionalista: Les propines són la millor manera de retribuir els cambrers ja que és més fàcil que els clients els hi reconeixin la feina ben feta que no pas que el propietari del restaurant els controli (problema del principal/agent). El fet que sovint els cambrers comparteixen les propines ja qüestiona l'explicació de l'eficiència.

Per què Normes?

Com ja s'ha indicat abans les motivacions pròximes de les normes socials són fàcils d'entendre. Elster considera que no tenim una bona comprensió del seu origen.

a) Quin és l'**origen evolutiu** de les emocions de vergonya i menyspreu que sostenen les normes socials?

Les respostes que s'acostumen a donar són circulars per exemple: nosaltres busquem l'aprovació dels demés i ens fa por la seva desaprovació.

(No són circulars si entenem que s'instauren propensions a partir de l'èxit reproductiu dels individus que les tenen. És a dir funcionals biològicament),

b) Per què existeixen **normes diferents** en les societats diferents? Com sorgeixen i quan desapareixen?

La resposta més comú és perquè regulen les externalitats. Elster afegeix que en general són regulades legalment. Hi ha una norma social general de cara a obeir les lleis, perquè produeix vergonya anar a la presó i que els altres ho sàpiguen.

No es poden considerar com un bon equilibri com en el joc de la seguretat que no hi ha incentius per aprofitar-se de la situació, més aviat si l'estat que ha imposat una norma, després és retirada, els individus tendeixen a cooperar amb els que tenen una posició més alta. *(No ho acabo d'entendre).*

La solució dels economistes és que s'instaura un equilibri a partir d'alguna conducta que ha sortit per atzar.

L'Elster no es mostra convençut perquè no vol separar la història de les altres ciències socials i per tant cal explicar en tots els casos quina és la causa, i no està d'acord que les normes socials siguin sempre la millor resposta a la situació.

(A parer meu sembla estrany que Elster no distingeixi les finalitats biològiques lligades a l'èxit reproductiu de les finalitats actuals conscients lligades al benestar o a altres valors. Sembla també estrany que després d'introduir els mecanismes de doble resposta o de doble origen, en el primer capítol –en el llibre d'emocions per primera vegada-- no se'n recordi quan parla de les normes socials i no pugui acceptar l'atzar).